

Č.II LISTOPAD 2023 ROČNÍK 11

KNÍŽE ZAKLADATEL: GUNDAKER Z LIECHTENSTEINA

ING. PAVEL JUŘÍK

Vlivný dvořan a diplomat

Kníže Gundaker* (1580 – 1658) se narodil jako nejmladší syn z devíti dětí Hartmana II. Konverze ke katolické víře v roce 1602 mu otevřela dveře k nejvyšším úřadům na císařském dvoře i v zemské správě. Také nejmladší Gundakar získal po své konverzi na katolické náboženství významné úřady. Již od roku 1599 se stal komorníkem arcivévody Matyáše Habsburského, pod kterým bojoval v Uhrách. Později byl zemským hejtmánem v Dolním Rakousku (1614–1617), u dvora zastával funkci hofmistra císařovny Anny, Matyášovy manželky.

Nejvyšší hofmistr císaře Ferdinanda II., zakladatel moravsko-krumlovské větve rodu, kníže Gundaker z Liechtensteina.

* Často je v české literatuře psán jako „Gundakar“.

Po pražské defenestraci roku 1618 byl Gundakar vyslán jako diplomat na řadu misí. Ocestoval do Slezska, kde měl slezské stavy přesvědčit, aby se nepřipojili k českému povstání (úkol se mu nepodařilo splnit). Na počátku roku 1619 pak informoval různé německé panovnické dvory jako vyslanec o smrti císaře Matyáše. Současně hledal pro Ferdinanda II. vojenskou podporu pro boj proti českým povstalcům. Je kuriozitou, že během této cesty navštívil i falckého vévodu a kurfiřta Fridricha, budoucího českého (tzv. zimního) krále.

Potrestání rakouských stavů

Zatímco jeho starší bratr Karel předsedal tribunálu nad českými „rebely“, Gundaker pověřen potrestáním jejich spojenců v Horních Rakousích. V roce 1621 byl jmenován skutečným tajným radou.

V letech 1620–1623 byl prezidentem císařské dvorské komory a v této funkci se mu podařilo podstatně zlepšit císařovy finance. V roce 1625 se nakrátko stal císařským nejvyšším hofmistrem, ale pak ho z této funkce intrikami odstranil jeho politický sok kníže Jan Oldřich z Eggenbergu předseda tajné rady císaře a majitel rozsáhlých panství v jižních Čechách (Český Krumlov, Prachatice ad.) a také spojenec Albrechta z Valdštejna u vídeňského dvora.

V roce 1634 se střetl osud knížete Gundakara s Valdštejnovým. Dne 10. ledna 1634 totiž poslal generál Ottavio Piccolomini do Vídně své první udání na Valdštejna. Již 15. ledna Gundakar napsal císaři memorandum, ve kterém ho vyzýval, aby Valdštejna odstranil. O tři dny později císař jmenoval tříčlennou komisi ve složení Jan Oldřich z Eggenbergu, Maxmilián z Trauttmansdorffu a Anton Wolfradt, kteří měli situaci posoudit a navrhnout další kroky. Císař pak 21. ledna vydal tajný patent, kterým Valdštejna zbavil generalátu a povolil i jeho fyzickou likvidaci. K jeho zavraždění pak došlo o měsíc později 25. února 1634 v Chebu. Později Gundakar Valdštejnovu zradu zpochybňoval.

Nakonec byl Gundakar odstraněn z nejvyšší politiky a odešel na své statky na Moravě a věnoval se jejich správě a zvelebování. Jeho moravský majetek tvořila panství Moravský Krumlov a Uherský Ostroh, která výhodně koupil od císaře v roce 1622 za 300.000 zlatých (jejich hodnota byla dvojnásobná).

Moravský Krumlov knížectvím

Dlouhá léta se snažil získat vlastnictví skutečného, ne pouze „titulárního“ knížecího titulu. Nakonec tohoto cíle Gundaker dosáhl v roce 1633, když jeho statky Moravský Krumlov a Uherský Ostroh císař povýšil na titulární říšské knížectví „Liechtenstain“. Moravský Krumlov se stal sídelním městem tohoto knížectví a byl podle něj přejmenován. Proti tomu se postavili na nečekaně tvrdý odpor stavové Markrabství moravského, protože se jednalo o zásah do zemských práv. Stavové odmítli provést příslušný zápis v pozemkových knihách, i přes opakované žádosti, a nakonec i příkazy a výhrůžky císaře. Takže knížectví „Liechtenstain“ zaniklo ještě roku 1658, tedy za Gundakarova života a město se vrátilo k původnímu názvu.

Kníže Liechtenstein prosazoval na svých panstvích katolickou víru a podporoval zde i rozvoj školství. Proto roku 1636 pozval do města školní řád mnichů piaristů, kteří sídlili v bývalém augustiniánském klášteře. Ti zde založili kolej a latinskou školu. Po jejich zničení švédskými vojsky roku 1646 byl klášter opuštěn a teprve o 11 let později ho získala paulánská kongregace eremitů. Po požáru v roce 1630 dal kníže přestavět farní kostel Všech svatých.

Gundaker měl pochopitelně zájem na prosperitě svých panství a na obnově Moravského Krumlova, který roku 1645 na půl roku okupovala švédská armáda (okupovala i Uherský Ostroh). Jeho tehdy hlavní rezidenci značně poškodili a vyrabovali. Roku 1633 pro Moravský Krumlov získal právo pořádat týdenní, dobytčí a výroční trhy. Brzy poté byly povoleny další čtyři trhy, které podpořily obchod a odbyt výrobků moravskokrumlovských řemeslníků. V roce 1635 vydal městský řád práv a svobod měšťanů a podporoval rozvoj cechů. Listinou z roku 1644 kníže udělil Moravskému Krumlovu nový městský znak, když k dosavadnímu byl přidán původní erb Liechtensteinů.

Rodinný život

Gundaker z Liechtensteina se 15. 8. 1603 oženil s Anežkou hraběnkou z Ostfrieslandu (1584 – 1616), se kterou měl deset dětí, z toho pět synů. Jimi jeho rod pokračoval dále.

Dva roky po její smrti se v roce 1618 oženil s o 20 let mladší Alžbětou Lukrécie vévodkyní Těšínskou (1599 - 1653), dcerou posledního těšínského vévody Adama Václava a Alžběty Kurlandské. Tento sňatek prosazoval jeho bratr Karel I. vévoda opavský a krnovský, který tím chtěl posílit pozice rodu ve Slezsku. Současně to pro Liechtensteiny byl prestižní sňatek s významným vévodským rodem.

Portrét knížete Gundakera—v pozadí zámek v Moravském Krumlově.

Jejich manželství bylo ale bohužel bezdětné a nebylo šťastné. O tom svědčí i skutečnost, že od roku 1626 manželé žili odděleně. Po manželčině smrti roku 1633 kníže nezískal těšínské vévodství, na které si dělal nárok jako manžel vévodkyně Alžběty Lukrécie Těšínské. Císař se obával rostoucí moci Liechtensteinů, a tak trval na tom, že vévodství tzv. „spadlo“ na českého krále jako odumřelé léno.

Gundaker svými syny založil vedlejší Gundakerovy linie. Po vymřelí tzv. Karlovy linie v roce 1712 se jeho větev stala hlavní a z ní pochází i současný vládnoucí kníže Hans-Adam II. Z Gundakarovy linie připomeňme jeho syna Hartmanna (1613 - 1686), který byl císařským podplukovníkem. Z jeho manželství s Elisabethou hraběnkou Salm-Reifferscheidtovou se narodil požehnaný počet 21 dětí! Díky nemocím se jich dospělosti dožila jen menšina.

Synové Antonín Florián (1565 - 1721) a Philipp Erasmus (1664 - 1704) založili další dvě rodové linie. - Princ Antonín Florián se v roce 1712 stane hlavou celého rodu a jako úspěšný politik a diplomat naváže na své předky. Jako dědic Gundakerovy myšlenky na založení skutečného (nikoli jen titulárního) knížectví, roku 1719 uspěje, když císař Karel VI. spojí a povýší hornorýnská panství Schellenberg a Vaduz na říšské knížectví Liechtenstein. A to existuje dodnes s původním názvem a státním zřízením.

SEKUNDOGENITURA NA MORAVSKÉM KRUMLOVĚ

Zakladatelem vedlejší větve Liechtensteinů – sekundogenitury – se stal kníže Karel Boromejský (1730 - 1789) mladší bratr knížete Františka Josefa I. Jejím hlavním majetkem se stalo majorátní panství Moravský Krumlov. V roce 1761 se oženil s krásnou a inteligentní princeznou Marií Eleonorou zu Oettingen-Oettingen und Oettingen-Spielberg (1745 - 1812), se kterou měl šest synů a jedinou dceru.

Erb Gundakerovy větve Liechtensteinů je používán dodnes a je i státním znakem Lichtenštejnska

Princ v roce 1747 vstoupil do armády. Na konci válek o rakouské dědictví (1740 – 1748), pod velením strýce maršála Josefa Václava z Liechtensteinu, dosáhl řady úspěchů a hodnost podplukovníka. Když v roce 1756 vypukla sedmiletá válka s Pruskem, byl zraněn v bitvě u Liberce (21. dubna 1757), po které následovala porážka v bitvě u Štěrbohol a vítězství nad pruským králem v bitvě u Kolína (18. června).

Po uzdravení se princ ještě v roce 1757 vyznamenal jako velitel jízdy při obsazení Svídnice. Společně s generálem Gideonem Laudonem mu byl dán čestný úkol informovat o tomto úspěchu Marii Terezii.

V následujícím roce byl povýšen na generálního polního strážmistra a v roce 1760 dosáhl hodnosti polního podmaršálka. Po skončení sedmileté války byl jmenován generálním inspektorem jízdy a zemským velitelem v Dolním Rakousku.

V roce 1770 byl propuštěn z armády, údajně kvůli obrovským dluhům, které způsobil jako hazardní hráč. Díky přimluvě své manželky u dvora byl reaktivován a jmenován velitelem posádky v Prešpurku. O dva roky později mu byl udělen řád Zlatého rouna. V době války o bavorské dědictví (1778 – 1779) bojoval pod velením generála Laudona a bránil vstupu pruské armády do Čech. Ještě v roce 1779 získal hodnost generála jízdy.

Když vypukla válka v Uhrách a na Balkáně s Osmanskou říší, stal se roku 1787 vrchním velitelem armády na chorvatských hranicích. V září 1788 byl povýšen do hodnosti polního maršálka. Zanedlouho vážně onemocněl, byl převezen do Vídně a zde 21. února 1789 zemřel. Manželka ho pohřbila v hrobce v Moravském Krumlově, kterou dala ještě v roce 1789 postavit. Doplňme, že zvrát na rakousko-turecké frontě přinesl až maršál Gideon Laudon ve velení a dobytí Bělehradu 8. října 1789.

Františkov syn Karel Josef Emanuel (1765 – 1795) byl ředitelem tajné kanceláře císaře Leopolda II., ale zemřel mlád v souboji s baronem von Weichs. Jeho syn a nástupce v sekundogenituře Karel Borromäus (1790 - 1865) byl generálem jízdy a od roku 1861 dědičným členem panské sněmovny rakouské říšské rady. V roce 1802 přikoupil panství Velké Losiny. Jako jediný z bratrů měl mužské potomstvo. Jeho synové Karel Rudolf (1827 - 1899) a Rudolf (1838 - 1908) však zemřeli svobodní a rodová sekundogenitura jimi vymřela. po meči

Knížetem Rudolfem, nejvyšším hofmistrem císaře Františka Josefa I., moravsko-krumlovská sekundogenitura roku 1908 vymřela.

ZEMŘEL PRINC CONSTANTIN Z LIECHTENSTEINU

V úterý 5. prosince 2023 náhle skonal nejmladší syn vládnoucího knížete Hanse-Adama II. a kněžny Marie rozené hraběnky Kinské (1940-1921) Jeho Jasnost princ **Constantin Ferdinand Maria (15. 3. 1972 - 5. 12. 2023)** ve věku 51 let. Princ se v roce 1999 oženil s hraběnkou Marií rozenou uherskou hraběnkou Kálnoky von Köröspatak (*1975) - jejich sňatek se konal v Čičově na Slovensku. Z manželství se narodily tři děti—synové Moritz (*2003) a Benedikt (*2008) a dcera Georgina (*2005).

Princ Constantin vystudoval právo na Univerzitě v Salzburku a byl prezidentem Nadace knížete z Liechtensteinu, která spravuje majetek a umělecké sbírky knížecí rodiny. Princ často navštěvoval Českou republiku a podílel se na pomoci regionu jižní Moravy (Břeclavsko) po zásahu tornáda v červnu 2021.

Na dny 7. - 8. prosince lichtenštejnská vláda vyhlásila státní smutek, na veřejných budovách byly vyvěšeny státní vlajky a vlajky knížecího domu na půl žerdi. K tomu se připojili i občané knížectví a firmy. Ve středu v 15:00 hodin se na památku prince Constantina rozezněly všechny zvony v Lichtenštejnsku.

ZEMŘEL KNÍŽE KAREL VII. ZE SCHWARZENBERGU

Ve věku 85 let v sobotu 11. listopadu 2023 ve Vídni zemřela Jeho Jasnost **Karel VII. Johannes Nepomuk Joseph Norbert Friedrich Antonius Wratislaw Menas, 12. kníže ze Schwarzenbergu, vévoda krumlovský, okněžněný lantkrabě z Klettgau, hrabě ze Schulzu (*Praha 10.12.1937 - *Viedeň 11. 11. 2023)**, senátor, bývalý kancléř prezidenta Václava Havla, ministr zahraničních věcí, poslanec a předseda TOP 09.

Jedna z nejvýznamnějších osobností české politiky po roce 1989 se zasloužila o rozvoj demokracie. 28. října 2023 mu prezident republiky udělil nejvyšší státní vyznamenání Řád bílého lva.

V roce 1948 musel s rodiči uprchnout do zahraničí, před perzekucí nastupujícího totalitního režimu. Ještě před sametovou revolucí kníže Karel ze zahraničí podporoval československé disidenty— např. v 80. letech předsedal Mezinárodnímu helsinskému výboru pro lidská práva.

Jako ministr zahraničních věcí se Karel Schwarzenberg zasazoval m. j. o obnovu diplomatických styků s Lichtenštejnem - jejich přerušeni v letech 1945-2009 bylo světovou raritou.

Připomeňme, že v minulosti se Schwarzenbergové a Liechtensteinové několikrát stali příbuznými. Kníže Josef I. Adam se oženil s princeznou Marií Terezií (1741), Jan Adolf II. s Marií Eleonorou z moravsko-krumlovské větve (1830) a Adolf Josef s princeznou Idou (1857).

S panem Karlem Schwarzenbergem z české politiky odešla nepřehlédnutelná osobnost s nadhledem, noblesou a humorem. Jeho zádušní mše 9. 12. se zúčastnil i dědičný princ Alois z Liechtensteinu.

DARY KNÍŽETE JANA II.

Kníže Jan II. z Liechtensteinu (1840-1929) ve své době patřil mezi největší mecenáše nejen v habsburské monarchii, ale v celé Evropě. Např. Akademické galerii ve Vídni věnoval více než 40 obrazů, císařské sbírce daroval rakouské gotické deskové obrazy, více než padesát obrazů vídeňských malířů věnoval do sbírek města Vídně.

Z českých zemí uveďme jeho dar tehdejšímu Provinciálnímu muzeu v Praze, kterému věnoval obrazy Franze Halse a obrazy holandských mistrů 17. století nebo dary tapisérií, obrazů, keramiky a dalších cenných děl pro Slezské zemské muzeum v Opavě, kterému daroval i pozemek.

Podpořil také mnoho staveb na svých panstvích, i mimo ně. Např. v Poštorné dal postavit kostel a školu, další kostel postavil v nedalekém Katzlsdorfu. Přispěl podstatnou částkou na stavbu nové radnice ve Valticích, na zdejší novou nemocnici, jejíž provoz hradil (další nemocnici podporoval v Krnově). Byl jedním z iniciátorů založení Vinařské školy ve Valticích apod.

Celkovou hodnotu darů knížete organizacím, spolkům i jednotlivcům spočítala ústřední knížecí účtárna v Buchovicích, při 50. výročí vlády Jana II. zvaného "Dobrý". V roce 1908 všechny dary na charitativní a sociální účely, vědu a další dosáhly částky tehdejších **73,5 milionů švýcarských franků**. A v darech kníže pokračoval až do své smrti v roce 1929 (kníže je třetím nejdéle panujícím monarchou v Evropě po britské královně Alžbětě II. a francouzském králi Ludvíku XVI.).

Dary v řádu miliard českých korun

Jaká by byla hodnota těchto darů dnes? Dnešní hodnotu darů knížete Jana II. Můžeme odhadnout pomocí hodnoty zlatého krytí švýcarského franku. Protože švýcarský frank byl definován jako 0,290322 gramu ryzího zlata, 73,5 mil. CHF mělo hodnotu 21,551 tun zlata. Při ceně 58,20 EUR/g zlata (14. 11. 2023) by toto množství zlata mělo hodnotu **1,254 mld. euro = 30,798 mld. Kč**.

Štědré dary kníže poskytoval i v dalších 21 letech své vlády, takže za 71 let vládnutí překročily částku dnešních cca 40 mld. Kč. V průměru kníže vydal na veřejné účely a dary ročně okolo dnešních 563 mil. Kč. To byla (a i dodnes je) nebývalá štědrost.

NIC NEŽ SPRAVEDLIVÉ

Vypadá velmi podivně, pokud je knížeti Karlu ze Schwarzenbergu uspořádán pohřeb se státními poctami a proslov pronese prezident republiky, který do roku 1989 zastával pozice, proti kterým kníže bojoval... a na druhou stranu ani tomuto vlastenci nebyl vrácen majetek znárodněný v roce 1947 jeho předkovi (rovněž vlastenci) JUDr. Adolfo Schwarzenbergovi (Karel VII. ze Schwarzenbergu se roku 1965 stal dědicem majetku hlubocko-krumlovské větve rodu). Dokonce ani demokratická republika od roku 1990 dodnes nespĺnila ustanovení protiústavního zákona zvaného "*Lex Schwarzenberg*", který mimo jiné stanovil vyměřit a vyplácet členům rodu přiměřenou apanáž, určit jim bydlení v jejich sídlech a jmenovat je do managementu nadace, která měla majetek spravovat jako jeden celek. Paradoxně velké části kdysi knížecího majetku získali jiní velcí pozemkoví vlastníci.

U Liechtensteinů to je podobné. Co bylo zabaveno se státu nechce vrátet a jak již bylo mnohokrát napsáno, stát doufá, že je-li jeho materiální pozice silná (fakticky majetek drží), že komunisty ovládanou vládou odcizený majetek si udrží i nadále. Přestože by jí právo i morálka měly vést k nápravě několika křivd, kterých se Benešovy dekrety opravdu netýkají (zabavený majetek občanů Lichtenštejnska a hlubocko-orlické větve Schwarzenbergů), trvá na pozicích "vykolikovaných" komunistickými ministry vnitra a zemědělství v roce 1945. Přitom ministři zahraničí a financí demokratických stran od roku 1945 zastávali názor, že konfiskace majetku občanů neutrálního státu je nezákonná a ještě v únoru 1948 jednali o stanovení výše jejich finančního odškodnění.

A jak hodnotit jednání premiéra Petra Fialy, který před deseti lety jako rektor Masarykovy univerzity v Brně předával vládnoucímu knížeti Hansi-Adamovi II. *Zlatou medaili* za zásluhy o zlepšení česko-lichtenštejnských vztahů? Co od té doby pro změnu pro jejich zlepšení udělal pan profesor - dnes premiér a celá česká politická scéna?

Heslo českých králů a prezidentů "*Pravda vítězí*" "je třeba naplňovat vždy a všude, ne jen tu a tam plnit, jak se to zrovna hodí. Jinak tomuto heslu lidé přestanou věřit. Zde je na místě si připomenout rodové heslo Schwarzenbergů, které jistě bylo (vedle křesťanské víry a morálky) vodítkem pro jednání knížete Karla VII. ze Schwarzenbergu: "*Nil Nisi Rectum*" (Nic než právo, Nic než spravedlivé). Kéž by bylo vodítkem i pro nás pro všechny. Nemusí se nám to vždy líbit, nemusí to být pro nás vždy výhodné, jak mimochodem zaznělo i během zádušní mše 9. prosince ve svatovítské katedrále, ale je nutné ho plnit.

SPOR O KONFISKACE MAJETKU OBČANŮ LICHTENŠTEJNSKA

Český prezident se v září t. r. v New Yorku setkal s dědičným princem Aloisem z Liechtensteinu. Princ ho informoval o stálém zájmu lichtenštejnské strany najít řešení mimosoudní dohodou tak, jak by tomu mělo být mezi zeměmi, které k sobě mají historicky a dnes i politicky, tak blízko. Vaduz se před třemi lety kvůli sporu o navrácení zkonfiskovaného majetku obrátil na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku, ten ale zatím o jeho stížnosti nerozhodl.

"Setkání s princem Lichtenštejnského knížectví Aloisem z Lichtenštejna proběhlo mezi čtyřma očima. Partneři se shodují v otázce ruské agrese na Ukrajině. Oba vnímají potřebu rozvíjet vzájemné vztahy v mnoha sférahách společenského života bez ohledu na probíhající spor před Evropským soudem pro lidská práva," informoval o obsahu schůzky tiskový odbor Hradu.

Konfiskace majetku v Československu se v roce 1945 týkala téměř čtyř desítek občanů knížectví, které bylo za 2. světové války neutrální, bez výjimky. Přestože se jich tzv. Benešovy dekrety netýkaly, byly v jejich případě nezákonně použity, protože jinak by nebylo možné majetek Liechtensteinů a dalších občanů Lichtenštejnska zkonfiskovat.

České soudy zatím vždy odmítly důkazy lichtenštejnské strany, i když často přiznaly, že se jim nepochybně stalo bezpráví, to ale prý dnes nemohou řešit. Výjimkou bylo disentanční stanovisko JUDr. Davida Uhlíře souce Ústavního soudu ČR z května 2023. Protože byla porušena práva Lichtenštejnska a jeho občanů, bude spor řešit Mezinárodní soud pro lidská práva.

LICHTENŠTEJNSKO PŘEDSEDÁ RADĚ EVROPY

Od poloviny listopadu Lichtenštejnsko předsedá Výboru ministrů Rady Evropy. Tato významná mezinárodní organizace byla založena v květnu 1949 a sídlí ve Štrasburku. Jejím členy je 47 států, ve kterých žije na 700 milionů obyvatel.

Rada Evropy zajišťuje spolupráci členských států zejména v oblasti podpory demokracie a ochrany lidských i sociálních práv a svobod. Mísí a cílem Rady Evropy je vytvoření společného demokratického a právního prostoru, který zaručuje dodržování lidských práv, demokracii a respektování zákonů. Tyto hodnoty jsou základem civilizované a tolerantní společnosti a jsou nezbytné pro evropskou stabilitu, ekonomický růst a sociální soudržnost.

Na základě těchto elementárních hodnot, se Rada Evropy snaží najít společné řešení hlavních problémů Evropy, jako jsou organizovaný zločin, korupce, terorismus, klonování lidí (bioetika), počítačové trestné činnosti (kybernetické zločiny), násilí na dětech a ženách a obchodování s lidmi. Spolupráce členských států je jediný způsob, jak vyřešit hlavní problémy, kterým čelí dnešní společnost.

Při příležitosti převzetí předsednictví Rady Evropy Lichtenštejnským knížectvím vydala Liechtenstein Post sérii poštovních známek, pohlednicí a obálky prvního dne vydání.

PRVNÍ RAKOUSKÁ STÁTNÍ BANKA A KNÍŽE JAN-ADAM I.

Kníže Jan Adam I. z Liechtensteinu (30. 11. 1657 Brno - 16. 6. 1712 Vídeň) byl ve své době známý jako zkušený hospodář. Proto byl v roce 1698 císařem Leopoldem I. požádán o návrh řešení finančních problémů jeho komorních panství. Kníže se stal předsedou komise, která měla reformovat komorní zdroje, prověřit fungování dvorské komory a zkontrolovat dluhy státu. Komise pod jeho vedením navrhla zvýšit státní úvěr a centralizovat státní pokladnu (tím zajistit lepší přehled financí) a v merkantilistickém duchu podporovat obchod a rozvoj manufaktur.

Jan Adam I. navrhl snížit počet úředníků a systém rent a penzí, který vysával státní pokladnu. Tím ale narazil na odpor byrokratů, kteří se bránili změnám, zejména pak dvorské komory a také soukromých bankovních domů, které ze státních úvěrů profitovaly. Podařilo se mu sice dosáhnout dílčích úspěchů, jako bylo zavedení tabákového monopolu nebo reforma obchodu s mědí v Uhrách, ale práce komise se utápěla v kompetenčních sporech s dalšími úřady, takže v roce 1700 ukončila svoji činnost bez většího úspěchu.

Když v roce 1703 zemřel vrchní císařský faktor Samuel Oppenheimer (1630–1703), který zajišťoval velkou část úvěrů pro státní pokladnu, obával se dvůr zástupů jeho věřitelů. Stát nesplatil své úvěry, které u Oppenheimera měl a navíc v jeho domě zabavil veškerou hotovost.

Proto byla v roce 1703 založena první rakouská státní banka Banco del Giro a jejím prezidentem byl jmenován kníže Jan Adam I. Podle vzoru nizozemských a německých bankovních domů měla banka právo přijímat vklady, monopol na eskont a inkaso směnek a poukázek kupeckých domů. Úkolem banky bylo zajistit dlouhodobé financování státního dluhu habsburské monarchie, který byl nezbytný pro zajištění finančních potřeb armády. Ta vedla válku s Osmanskou říší v Uhrách a na Balkáně a válku o dědictví španělské v Itálii.

Proti bance se však postavila část dvořanů, kteří se obávali o své kompetence a zahraniční banky, kterým konkurovala, proto byl její život byl krátký. Kníže na úřad jejího prezidenta roku 1705 rezignoval a banka poté zanikla. Nahradila ji Vídeňská městská banka (Wiener Stadt-Banco), založená patentem císaře z 24. 12. 1705. Měla být nezávislá jako Amsterdamská banka (zal. 1609), ale narozdíl od ní zcela podléhala vládě. V roce 1762 banka vydala pro potřeby státní pokladny první úvěrové papírové peníze v Rakousku - bankovky tzv. „bankocetle“.

Kníže Jan Adam I. byl v letech 1703-1705 prezidentem první rakouské státní banky

Hospodář a mecenáš

Kníže Jan Adam I. z Liechtensteinu byl dobrým hospodářem i u vlastního majetku. Snížil náklady knížecího dvora a správy, rozšiřoval investice do knížecích dvorů a díky zvýšeným příjmům dokázal splatit vysoké dluhy, které mu zanechal otec.

Jan Adam I. řadu panství přikoupil (např. Šternberk, Hodonín nebo Červený Hrádek). Vybudoval také dvě perly vídeňského baroka: paláce na Bankgasse a Fürstengasse a barokně přestavěl zámek v Lednici.

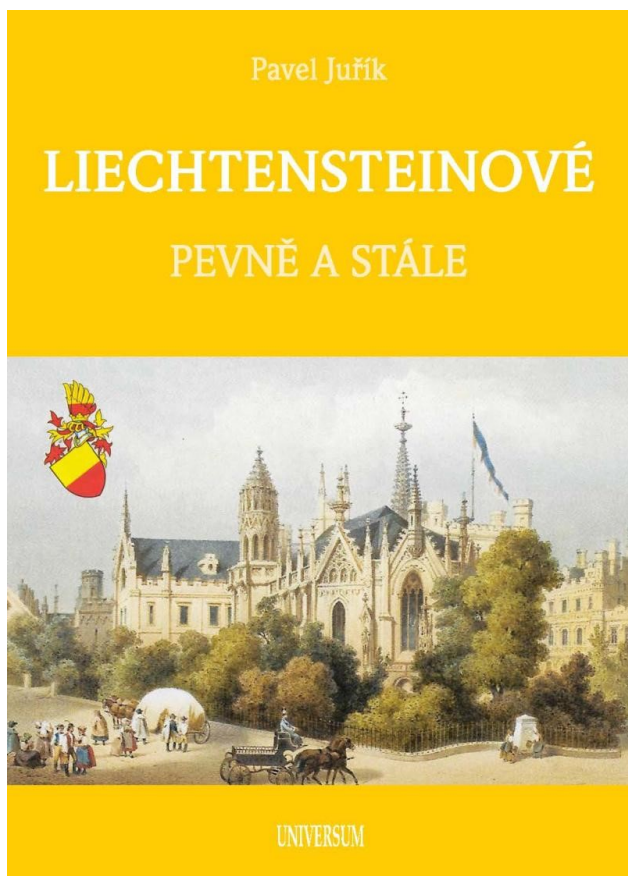
Kníže také promyšleně budoval vznik skutečného říšského knížectví v Německu. Podařilo se mu v letech 1698 a 1712 koupit dvě zadlužená nezávislá území panství Schellenberg a hrabství Vaduz. Protože kníže předčasně zemřel, rok po úmrtí svého posledního syna Františka Dominika (1689-1711), spojení a povýšení obou panství na knížectví dojednal až kníže Anton Florián (1653-1723).

Knížete Jana Adama připomíná také vídeňská čtvrt' Liechtenthal, rozkládající se nedaleko Zahradního paláce Liechtensteinů.

Protože oba synové knížete zemřeli dříve než on, rod pokračoval větví knížete Gundakara, již zmíněným knížetem Antonem Floriánem. Knížete přežilo pět dcer. Z nich Marie Terezie provdaná vévodkyně Savojská, se stala nejvýznamnější ženou z rodu Liechtensteinů (vloni jsme si připomněli 250. výročí jejího úmrtí).

NOVÉ KNIHY

LIECHTENSTEINOVÉ, Pevně a stále

Už v pořadí třetí kniha Ing. Pavla Juříka o rodu Liechtensteinů navazuje na předchozí dvě vydání, která jsou už léta beznadějně vyprodána.

Nová kniha přináší aktualizace informací od roku 2015, včetně stručného souhrnu průběhu soudních sporů, týkajících se zkonfiskovaného majetku knížecí rodiny a tří desítek dalších občanů Lichtenštejnska. Autor také doplnil řadu nových informací o starší historii knížecího rodu, např. o Jiřím VI. „posledním rytíři“, Kryštofu IV. (posledním majiteli Mikulova) nebo Františku de Paula, který patřil k zakladatelům Velké pardubické steeplechase nebo námořního kapitána Jana z Liechtensteina, který žil na zámku Zahrádky u České Lípy. V knize jsou nově i jejich portréty z knížecích sbírek.

Poprvé u nás jsou publikovány portréty manžela a jediného syna vévodkyně Marie Terezie Savojské (který byl objeven zcela nedávno v Itálii). Autor se věnuje např. i knížecím lesníkům, kteří se zasloužili nejen o kvalitu a krásu lichtensteinských lesů, ale i o rozvoj lesnické vědy. Doplněna je kapitola týkající se osudů právníků (JUDr. Emil Sobička a JUDr. František Weyr), kteří v letech 1945-1948 bojovali za práva občanů

neutrálního státu, který jim byl nezákonně zkonfiskován. Profesor F. Weyr, první československé ústavy, patří dodnes ke „sloupům“ české právní teorie.

V knize jsou doplněny také informace o u nás méně známých sídlech rodu v českých zemích (Roztoky u Prahy, Rumburk, Zahrádky u České Lípy) a v Rakousku (Riegersburg). Kniha „LIECHTENSTEINOVÉ, Pevně a stále“ vychází v nakladatelství Universum (Knižní klub). Publikace má 240 stran a více než čtyři sta ilustrací, obsahuje i zjednodušený rodokmen rodu. V prodeji bude kniha od 16. listopadu 2023.

SKLÁRNA V KVĚTNÉ PO 230 LETECH KONČÍ PROVOZ

Proslulou sklárnu v lokalitě „Straňanské hutě“ založil roku 1794 kníže Alois I. z Liechtensteina. Vyrábělo se zde užitkové a stolní sklo, ale i sklo hostinské, lampy, cylindry a dokonce i sklo okenní, vyráběné z foukaných válců, a to vše z obyčejného nazelenalého skla. Kvalitnější sklo se zde začalo vyrábět až v polovině 19. století, když sklárnu koupil Emanuel Zahn (firma Josef Zahn & Co. Zahnové), který pocházel z Nizozemí. Jeho rodina ji vlastnila až do roku 1945.

Provoz se dosud dařilo udržet i po znárodnění. Výroba pokračovala i po privatizaci, ale rostoucí ceny energií sklárny zbavily konkurenceschopnosti a tak musí ukončit svůj provoz.

Připomeňme, že v září 2009 vládnoucí kníže Hans-Adam II. z Liechtensteina, při příležitosti návštěvy zámku Valtice, na kterém křtil knihu Pavla Juříka „Moravská dominia Liechtensteinů a Dietrichsteinů“, od skláren v Květné dostal sadu broušeného křišťálového skla s vyrytým erbem Liechtensteinů a platíno-
vým okrajem.

Číše z českého křišťálu zdobená platinou a ručně rytým knížecím erbem (2009).